

Миша Стојадиновић

Институт за политичке студије, Београд

САНКЦИЈЕ КАО ИНСТРУМЕНТ СПОЉНЕ ПОЛИТИКЕ САД: СЛУЧАЈ РУСИЈЕ*

Сажетак

Међународне санкције су постале популарни инструмент спољне политике. У овом раду се са аспекта критичког преиспитивања међународних односа разматрају санкције у циљу откривања разлога њихове честе употребе фокусирајући се пре свега на однос између САД и Русије. У том смислу рад је подељен на два дела. Први део рада се бави анализом санкција као инструмента спољне политике САД, док се у другом делу рада анализирају међународне санкције против Русије. Такође, у раду се указује и на то какве последице међународне санкције Русији имају на глобалном нивоу, као и какав је положај ЕУ у свему томе.

Кључне речи: САД, Русија, ЕУ, санкције, међународни односи, демократија, спољна политика.

Међународне санкције су одувек представљале занимљиво поље истраживања које је испуњено бројним противуречним схватањима и ставовима. Оно што се са сигурношћу може рећи јесте да су се оне као инструмент спољне политике исувише често примењивале без икаквог значајнијег покушаја разумевања могућих последица на земљу где се

* Рад је настао у оквиру пројекта бр. 179009 који финансира Министарство просвете, науке и технолошког развоја Републике Србије.

примењују, али и на међународну заједницу шире. Тим пре што оне у пракси као средство принуде веома ретко доносе резултат.

У теорији међународних односа, поред неореализма, неолиберализам заузима средишње место у критичком преиспитивању савремених друштвених трендова. „И поред несумњивог значаја критичке теорије, савремени владајући концепт у теорији међународних односа (не негирајући увек присутни значај који има реалистичка теорија) јесте неолиберализам. Наиме, државе користе инструменте принуде који су им на располагању како би ојачале експанзију тржишних друштава, у нашој ери неолиберализма исто као што су то чиниле и у прошлости. Истовремено, идеологија саморегулаторног тржишта наставља да замагљује односе моћи између и унутар капиталистичких земаља. Заједно, ове две претпоставке чине доминантан приступ изучавању међународних односа и промовишу доминацију неолиберализма.“¹ Парада непријатеља је једно од средстава којим су се САД често веома успешно служиле како би се замаскирале унутрашњи проблеми и неоимперијални интереси на међународном нивоу. Крај Хладног рата није уједно значио и нормализацију односа између САД и Русије. Напротив, антагонизми између ове две земље су се наставили и у XXI веку, да би после Сиријске и Украјинске кризе све већи број теоретичара почео говорити о појави новог или наставку старог хладног рата.

ЗАШТО СУ САНКЦИЈЕ ПОСТАЛЕ ПОПУЛАРНЕ КАО ИНСТРУМЕНТ СПОЉНЕ ПОЛИТИКЕ САД?

Генерално, санкције се могу дефинисати као мера коју предузимају један или више међународних актера против једног или више међународних актера а у циљу њиховог економског кажњавања или приморавања на нешто. Оне могу бити дипломатске, комуникацијске или економске. Могу се разликовати и по томе да ли су унилатералне, мултилате-

1 Teresa Healy, Mark Neufeld, "Critical Reflection on a Discipline", *Bulletin of the Canadian Political Science Association*, The Canadian Political Science Association, Vol. 26, No. 1, May 1997, стр. 31.; Тања Мишчевић, „Нови теоријски правци у изучавању међународних организација“, *Годишњак*, Факултет политичких наука, Београд, бр. 1/2007, стр. 345.

ралне или универзалне, затим могу бити опште и селективне (тј. да ли се примењују све или само појединачне мере). Уједно санкције могу бити усмерене на нацију као целину или на неке одређене појединце или групе. Такође, од санкција могу имати штете и земље које их намећу јер се онемогућује сарадња по питању увоза и извоза са земљама које су предмет санкција онемогућавајући тиме користи које би оне имале као резултат међусобне сарадње. Оне су резултат одређених рестриктивних мера. „Међународне рестриктивне мере се у најширем смислу могу одредити као: – скуп осмишљених, планираних и договорених мера ограничавања неког права, – мере које примењује једна или више држава, – мере против једне или више других држава, државног или недржавног ентитета, правног лица, међународне организације, групе или појединца, – мере ради промене њиховог нежељеног понашања, – мере чији је циљ остварење неког спољнополитичког приоритета, заштите међународног права, заштите међународног мира и безбедности или очувања неких општеприхваћених норми и вредности.“²

Када се ради о примени санкција у међународним односима, треба нагласити да се оне у великој мери разликују од санкција на националном нивоу, пре свега имајући у виду да се ради о нивоу односа где државе делују једна против друге. У том деловању тежи се да се неки чин санкционише или да се нека држава примора на нешто. Примена санкција у међународним односима постаје једно од најкомплекснијих изазова у међународним односима. „Реч је о ситуацијама у којима се поједина држава жели приморати да промени своје, са стајалишта субјекта санкција, неприхватљиво понашање. Било да је реч о различитим облицима кршења људских права, било да је посредни, нпр. обављање експеримента с нуклеарним оружјем или непоштовање неких међународних обавеза, циљ је дотичну државу уверити у исправно чињење, тј. нечињење.“³

2 Дамир Ковачевић, „Основни елементи закона о међународним рестриктивним мерама“, *Војно дело*, Министарство одбране Србије, Војноиздавачки завод, Београд, бр. 3/2015, стр. 156.

3 Стјепан Новак, „Уводно о санкцијама Еуропске уније“, *Загребачка правна ревија*, Правни факултет Свеучилишта у Загребу, год. 2, бр. 1/2013, стр. 61.

Историја коришћења међународних санкција као средства принуде је показала бројне слабости. Јохан Галтунг [Johan Galtung] с тим у вези истиче да ће резултати примене економских санкција углавном бити негативни, тј. неће се постићи оно што би требало да им је примарни циљ. Оне чак могу ојачати земљу против које се примењују изазивајући сасвим супротан ефекат од првобитно замишљеног. Уколико је њихов циљ нпр. био слабљење популарности водеће политичке елите у некој земљи, тј. обарање постојећег режима, примена санкција може довести чак до јачања њихове популарности. Санкције могу бити схваћене од стране народа коме се намећу као велика неправда и може довести до њиховог уједињавања у борби против њих. Такође санкције могу довести и до јачања неке земље принудивши је да се ослони само на своје ресурсе и могућности, што као крајњи резултат може имати и јачање привреде те земље колико год то звучало невероватно. „Уколико санкције немају инструменталну сврху, оне могу имати експресивну функцију. Тј. оне могу на крајње драматичан (и скуп) начин да појачају унутрашњи морал, иако би било интересантно упоредити њихов ефекат са мање скупим начинима као што су декларације, резолуције и демонстрације. Ово доводи до тога да санкције могу служити као средство којим се изражава морално неодобравање.“⁴

Међународне санкције наметнуте Ираку су са собом донеле одређене изазове који ће се испоставити као универзални проблеми када год се санкције примене. Наиме, Данијел Дрезнер [Daniel W. Drezner] је бавећи се анализом санкција наметнутих Ираку указао на три главна проблема која су се показали као константа приликом употребе санкција у међународним односима.⁵ Прво, санкције нису биле успешне јер када су наметнуте, један од главних циљева је био свргавање Садама Хусеина, тј. сматрало се да ће народ Ирака сам извршити државни удар (...) Друго, санкције Ираку су биле екстремне нарочито у погледу њихове цене с обзиром на постављени циљ – ирачки БДП је преполовљен.

4 Johan Galtung, "On the Effects of International Economic Sanctions: With Examples from the Case of Rhodesia", *World Politics*, Cambridge University Press, No. 3, Apr., 1967, стр. 412.

5 Daniel W. Drezner, "Sanctions Sometimes Smart: Targeted Sanctions in Theory and Practice", *International Studies Review*, Oxford Academic, No. 1 March 2011, стр. 97–98.

Због тога се оправдано поставља питање да уколико су овако ригорозне санкције пропале, за шта их је онда могуће користити. Поред тога што нису успеле, оне су уједно сву кривицу за ирачку хуманитарну кризу свалиле на САД и УН. Такође, оне су у великој мери допринеле ширењу корупције и црног тржишта на овим просторима, због чега нису ослабиле само владавину закона у таргетираној земљи, већ и у читавом региону. Поражавајући ефекти санкција уведених од стране Савета безбедности Уједињених нација су се осетили и на просторима СР Југославије 1992. године. Крајњи резултат био је драстичан пад животног стандарда, преоријентисање на црно тржиште услед недостатка могућности за нормалан живот, немогућност набавке основних средстава за живот и лекова, раст криминала, разарање привреде и економије.

Оно што је интересантно напоменути је и друга страна медаље санкција, тј. нешто што се на први поглед неретко занемарује. Овде се мисли на коришћење међународних санкција као средства којим би повећала популарност политичке елите унутар земље, тј. код бирачког тела. Бавећи се овом проблематиком Т. Вонг [Taehee Whang] у једном свом раду је урадио детаљну анализу начина на који су санкције коришћене од стране водећих политичара у САД како би се повећао њихов рејтинг, стварајући тзв. *домаћу политичку хипотезу*.⁶ Ова хипотеза укратко гласи: популарност лидера који иницира санкције против државе са чијом се политиком не слаже (или барем не би требало да се слаже према ставовима јавног мњења или се од њега очекује неки вид реакције) углавном расте после наметања економских санкција. Имајући у виду да опстанак политичких лидера у демократским земљама зависи од резултата избора, санкције представљају оптималан и веома ефикасан избор како би се повећала популарност код јавног мњења. „За вође се може рећи да су они конформистички опредељени чланови конкретне групе, јер се труде да балансирају и одржавају норме и вредности које су од важности за групу.“⁷ И иако је тачно да санкције у САД могу бити инициране и од стране Конгреса, то ипак не

6 Taehee Whang, "Playing to the Home Crowd? Symbolic Use of Economic Sanctions in the United States", *International Studies Quarterly*, JSTOR, No. 3 September 2011.

7 Михајло Манић, *Медији у глобалном друштву*, Факултет за дипломатију и безбедност, Београд, 2015, стр. 232.

умањује чињеницу да од њих највише бенефиција има председник, јер се он сматра одговорним за вођење спољне политике, и то нарочито у деловима који се тичу безбедности. У једној веома опсежној анализи Вонг показује да је кроз историју популарност председника САД расла веома брзо после употребе санкција као инструмента спољне политике. „Подаци показују како су креатори политике САД имали користи од санкција, јер су њиховим коришћењем повећавали јавну подршку. Чак и када су инструментално неефикасне, санкције представљају веома ефикасан начин приказивања политичких лидера јаким унутар међународних сукоба.“⁸ Уколико се постави питање на основу чега се грађани САД одлучују када дође време избора председника, доћи до одговора није нимало лако. Међутим, могуће је, поред многобројних других, истаћи два главна критеријума – економску политику и међународну политику – и то баш тим редоследом, мада и остали критеријуми могу бити значајни као што су нпр. социјална политика или заштита животне средине. Избори се често добијају или губе због економске политике, док међународна политика може такође имати огроман утицај на то да ли ће неко бити (ре)изабрани председник САД. „И економска политика и међународна политика су важни критеријуми приликом оцене председника од стране јавног мњења, међутим, треба напоменути да јавно мњење учи и да мења начин на који користи међународну политику као критеријум оцењивања.“⁹ Овде се нарочито има у виду умешаност САД у разноврзне конфликти, при чему се често води рачуна о оправданости неких мера, као и тога колико оне коштају САД. Списак земаља које су се нашле на мети разних облика санкција од стране САД је заиста импозантан. Ту су свакако поменута Русија, СР Југославија, затим Кина, Белорусија, Куба, Авганистан, Иран, Ирак, Северна Кореја, Либија, Венецуела, Јужни Судан, Сирија, Зимбабве, Вијетнам, Мјанмар, Руанда и списак се само продужава.¹⁰

8 Taehee Whang, “Playing to the Home Crowd? Symbolic Use of Economic Sanctions in the United States“, нав. дело

9 Gregory E. McAvoy, “Political Research Quarterly Stability and Change: The Time Varying Impact of Economic and Foreign Policy Evaluations on Presidential Approval”, *Political Research Quarterly*, Sage Publications, No. 1 Mar., 2006, стр. 81.

10 Овде смо поменули само неке од примера санкција. С обзиром да би дубља анализа свих случајева појединачно захтевала доста додатног простора, то

Ово све указује уједно и на могућности симболичког значаја санкција као инструмента спољне политике. Оне представљају можда најлакши и најекономичнији начин (иако истовремено и веома скуп) да се покаже снага у међународним односима, свакако много лакши него вођење рата. Оне добијају на значају у ситуацијама када се рат не може разматрати као било каква опција, а када се сматра да је потребна некаква реакција како би се ипак показала одлучност у међународним конфликтима. Тиме санкције добијају, поред инструменталног (који се огледа у томе да се њиме жели постићи одређени циљ – казна или принуда), и изванредан симболички значај. Оне истовремено представљају и повољно средство демонстрације моћи у међународним односима, свакако много повољније него рат. Санкције је могуће много лакше користити него рат, а да то не наиђе на осуду међународне заједнице. Оне нарочито добијају на значају када због одређених разлога није могуће водити рат против одређеног противника.

Такође, санкције представљају и начин да се оствари или покаже геополитичка надмоћ. Класична геополитика је замењена постмодерном која подразумева много суптилније начине остваривања контроле над одређеном територијом. „Начини, технике и методе остваривања тог циља су бројни и разноврсни: изнуривање економским санкцијама, политичким превратима, војним пучевима, државним ударима, „социјалним инжењерингом“, наметање одређених друштвених, културолошких и психолошких образаца понашања персуазивним активностима, психолошком манипулацијом, психотронским деловањем итд.“¹¹ У том смислу оправдан је захтев за сталним критичким преиспитивањем друштвене стварности у циљу њеног бољег разумевања, а пре свега како би се ствари назвале својим правим именом.

ћемо оставити за неку другу прилику, док ћемо се у раду усредсредити пре свега на однос САД и Русије.

11 Драган Колев, „Геополитичка моћ: прилог одређењу појма“, *Цивитас: часопис за друштвена истраживања*, Факултет за правне и пословне студије „Др Лазар Вркатаћ“, Нови Сад, бр. 6/2013, стр. 248–249.

МЕЂУНАРОДНЕ САНКЦИЈЕ РУСИЈИ

Међународне санкције Русији су уведене на иницијативи САД марта 2014. године и њих су подржале, поред очигледно Украјине, и земље ЕУ, Јапан, Канада, Молдавија, Исланд, Нови Зеланд, Црна Гора, Албанија, Норвешка, Швајцарска и Аустралија. Званичан разлог за увођење санкција је ескалација кризе у Украјини, тј. улога коју је Русија имала у њој, као и каснија дешавања. „Крим и Севастопол Руса су одувек доживљавали као део свог националног идентитета, као део своје славне историје. С друге стране, међународно-правни субјективитет Украјине признају све државе света. Кримско полуострво је до марта 2014. било њен интегрални део, да би након спроведеног референдума на полуострву, АР Крим (и Град Севастопол) једнострано иступили из Украјине и ушли у састав Русије. Упркос *de facto* стању, Украјина перципира Крим као део своје територије, а његову сецесију као „привремену окупацију“ од стране Русије.“¹²

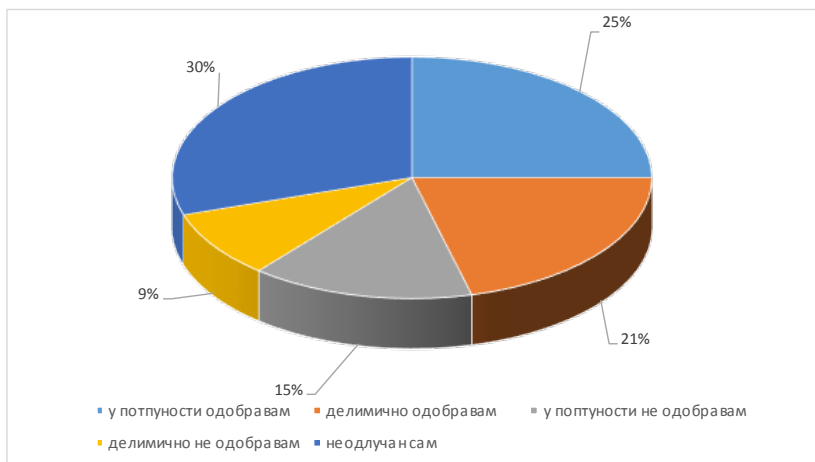
Ситуација на политичкој сцени САД, а тиме и на геополитичкој уопште, постала је веома компликована. Однос између САД и Русије заузима можда и једно од централних места око којих се леме копља између различитих струја унутар САД. Ту се нарочито истиче и незавидан положај у коме се нашао амерички председник Доналд Трамп. Подсетимо се да је Трамп још на линији ватре када се ради о начину на који је добио изборе, тј. оптужбе о руском мешању су и даље веома гласне. И можда је у неком тренутку изгледало да ће са доласком Доналда Трампа на чело односи између САД и Русије почети да отопљавају, то се није догодило. Поступци Доналда Трампа од његовог ступања на дужност као да су били усмерени у циљу сталног доказивања тога да он нема никакве везе са Русијом. Такође, најновије санкције које је Конгрес Сједињених Америчких Држава увео Русији, Ирану и Северној Кореји говоре и о великом неслагању када се ради о спољној политици коју САД воде. Наиме, Трамп је, и поред великог противљења, почетком августа потписао закон

12 Виолета Таловић, Слађан Милосављевић, „Могућа решења украјинске кризе“, *Српска политичка мисао*, Институт за политичке студије, Београд, бр. 2/2017, стр. 171.

којим се намећу санкције Русији при чему се водећа реч о њиховом даљем току према том закону препушта Конгресу. Уједињеност Конгреса поводом овог питања може се видети и по томе што је у Представничком дому гласало 419 за и само 3 против, док су у Сенату ове мере усвојене са 98 гласова за и 2 против. И иако се овај чин тумачи као показатељ националног јединства САД поводом вођења спољне политике, то свакако није случај. Овим чином је на неки начин стављено до знања да када се ради о спољној политици САД, председник Доналд Трамп неће имати превише маневарског простора.

Када се ради о расположењу јавног мњења по питању укидања или поштравања санкција Русији може се рећи да већина Американаца подржава овакву спољну политику САД. С тим у вези треба поменути истраживање *Хафингтон поста* с почетка 2017. године које показује да 46% грађана одобрава санкције, док 24% сматра да их треба укинути (видети Графикон бр. 1).

Графикон бр. 1: Да ли одобравате или оспоравате санкције САД усмерених против Русије?

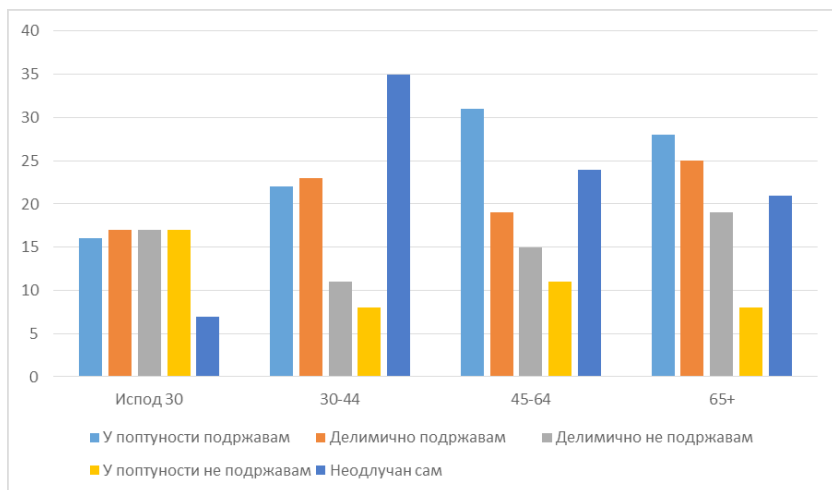

Извор: Ariel Edwards-Levy, "Americans Want Trump To Keep Sanctions Against Russia", *HuffPost*, 01. 04. 2017, Internet, http://www.huffingtonpost.com/entry/trump-russia-sanctions-poll_us_586d736ee4b0c8575a771276,13/08/2017

Интересантно је поменути да је нешто веће расположење за окончање санкција Русији присутно међу припадницима

цима Републиканске странке, док су присталице Демократске странке више за њихово продужавање. Такође, треба напоменути и да је подршка санкцијама већа међу старијом популацијом, док су млади више за нормализацију односа са Русијом (видети Графикон бр. 2).

Графикон бр. 2: Да ли одобравате или оспоравате санкције САД усмерених против Русије? (распоред одговора према годинама старости)

Извор: Ariel Edwards-Levy, „Americans Want Trump To Keep Sanctions Against Russia“, *HuffPost*, 01. 04. 2017, Internet, http://www.huffingtonpost.com/entry/trump-russia-sanctions-poll_us_586d736ee4b0c8575a771276,13/08/2017

Овакво стање када се ради о разликовању схватања поводом међународних санкција између различитих генерација није ништа изненађујуће, нарочито када се узму у обзир незадовољство спољном политиком грађана САД. О томе говори и истраживање које је урадио *Pew Research Center* које показује како број грађана САД који верују да њихова земља представља јединствену државу на свету опада (са 38% у 2011. години на 28% у 2014. години). Ово је уједно тенденција која све више узима маха, такође, код младих људи.

Табела бр. 1: САД представљају државу која се налази изнад свих осталих (истраживање рађено у САД, у %)

	2011.	2014.
Укупно	38%	28%
18-29 година	27%	15%
30-49 година	38%	26%
50-64 година	40%	33%
65+ година	50%	40%

Извор: Pew Research Center, Internet, <http://www.pewresearch.org/fact-tank/2014/07/02/most-americans-think-the-u-s-is-great-but-fewer-say-its-the-greatest/>, 26/06/2017

Поред званичних разлога и њихове симболичке улоге, санкције против Русије треба посматрати и шире. Као један од разлога увођења санкција може се навести и покушај да се ЕУ у задовољавању својих енергетских потреба окрене пре свега ка САД и како би се смањила на неки начин зависност од руских ресурса. Наравно то отвара питање економске исплативости допремања гаса из уљних шкриљаца из САД, јер је то веома скуп начин добављања енергената и то би повећавало раст њихове цене на тржишту. Северни ток 2, као проналажење начина да се превазиђе поткопавање изградње Јужног тока свакако не иде у прилог овакве политике. Велики број европских земаља би имао користи од реализације овог пројекта, међу којима би свакако највећи добитник била Немачка. То говори и о амбивалентности спољне политике ЕУ, која је са једне стране усаглашена са политиком САД када се ради о санкцијама, а са друге стране има много тога да се изгуби уколико се са њима настави или уколико се чак окрене ка њиховом пооштравању.

Уколико погледамо начин на који је Русија одговорила на санкције од стране Запада може се видети да је то (економски) рат у коме у ствари нема победника, може се рећи да су сви на неки начин губитници. Одговор подразумева систем мера заснован на реципроцитету. Санкције су подједнако штетиле и земљама ЕУ због чега Брисел у све већој мери изражава забринутост због њиховог заоштравања. Као одговор на наметнуте санкције Русија је одговорила контрамерама санкцијама земљама ЕУ, Аустралије, Северне Америке и то пре свега на увоз воћа, поврћа, меса и млечних производа.

Овде треба поменути и захтев Русије да САД повуку велики број својих дипломата са њихове територије. Такође уследио је низ протекционистичких мера како би се омогућио развој пољопривредне производње у Русији који је дао веома позитивне резултате. Наравно да је то довело и до одређеног повећања цена робе, као и до смањења њеног избора на тржишту, као и до извесног пада вредности рубље и инфлације што се свакако негативно одразило на руску привреду. Такође, Русија се морала преоријентисати како би надокнадила увоз робе на тржишта као што су нпр. Египат, Турска, као и бројне блискоисточне земље. Треба напоменути и да односи између Русије и Кине постају све ближи, нарочито ако се узму у обзир и односи између Кине и САД.

И НА КРАЈУ...

Као што се може видети, дати одговор на питање због чега су међународне санкције постале популарно средство спољне политике није нимало лако. Оне истовремено могу бити коришћене и као средство казне или принуде, али могу уједно имати и дубље значење, тј. могу се користити као начин повећања популарности код бирачког тела, или начин да се покаже моћ на геополитичком плану. Међутим, оно што се са сигурношћу може рећи јесте да њихова употреба не доводи до жељеног крајњег циља, тј. до решавања проблема због кога су оне уопште употребљене. Једини начин за решавање проблема на међународном нивоу мора бити успостављање политичког дијалога уз све могуће поштовање и уважавање, уз обострану спремност на компромис. Нажалост, успоставила се једна опасна навика на поделу за и против, при чему се оно између у потпуности изгубило. Друштвена ситуација је много сложенија од просте поделе на за и против, и док се то не схвати, увек ћемо имати спорове и сукобе. Макс Вебер [Max Weber] истиче три кључне особине које би требало да имају политичари: *страст*, *одговорност* и *мера*. Без тога не може постојати права политичка култура која ће водити ка једном демократском режиму. Оно што се најчешће дешава је да у политичким односима превладава страст док одговорност и мера изостају.¹³ Политичког дијалога нема тамо:

13 Ђуро Шушњић, „Препреке на путу разумевања, поверења и помирења“,

„где је мерило истине моћ; где се политичке одлуке доносе у уским круговима политичких елита; где се грађани претварају у масу; где не постоји сарадња између грађана и где их не повезују универзалне вредности: слобода, равноправност, солидарност, пријатељство, љубав; где се подстичу верски, национални, расни, класни и други сукоби; где политичари користе право на грешку (право на грешку у политици не постоји – онај ко греша мора да одговара); где политичари манипулишу грађанима; где политичари пропагандом шире лоша осећања (завист, мржњу, пакост) и лоша стања (страх, стрепњу, панику, лукавство); где се у политичком животу девалвирају речи и језик (када иза изговорених речи нема дела и значења, већ обмане и лажи); где се у политици обећава, а обећања се не остварују; где влада политика тлачитеља и тлачених, моћних и немоћних (и када се разговара, у таквој политици се не води дијалог, већ се најчешће одмеравају лукавства, преваре, довитљивост и лажи – то је *разговор* обмањивача и обманутих); и где сви говоре а нико никога не чује (то је брбљаоница, а не политичка заједница).“¹⁴

Уместо коришћења голе силе, државе би требало да се више окрену инструментима „меке моћи“ као што је то нпр. јавна дипломатија у процесу политичког позиционирања држава. Јавна дипломатија представља процесе комуникације „који иницирају и/или спроводе владе са страним јавностима у покушају да успоставе разумевање за своје националне идеје и идеале, своје институције и културу, као и националне циљеве. Јавна дипломатија је усмерена на унапређивање односа међу народима и изградњу споразума заснованих на заједничким вредностима. Дакле, јавна дипломатија је двосмерни процес комуникације са циљем узајамне репрезентације представа и вредности држава и народа, уз развијање узајамног поверења и разумевања.“¹⁵ Наравно то би подразумевало да се пронађе прави узрок проблема и назва-

21 прича о демократији, група аутора, Центар за грађанско образовање, Подгорица, 2005, стр. 10.

14 Далиборка Уљаревић, „Значај и улога толеранције у демократском друштву“, 21 прича о демократији, група аутора, Центар за грађанско образовање, Подгорица, 2005, стр. 27.

15 Љиљана Мијатовић Рогач, „Порука у боци: изазови стратешког конципирања јавне и културне дипломатије Србије“, *Култура*, Завод за проучавање културног развитка, Београд, бр. 139/2013, стр. 144.

ти ствари правим именом. Доба униполаризма је завршено, свет је постао једно мултиполарно место где се јавља све већи број значајних играча на геополитичкој сцени. У том смислу важно је избећи већ устаљену праксу где се неолиберална политика остварује неоимперијалном праксом тамо где настане препрека. Потребно је да дијалог замени силу.

Литература

- Ковачевић Дамир, „Основни елементи закона о међународним рестриктивним мерама“, *Војно дело*, Министарство одбране Србије, Војноиздавачки завод, Београд, бр. 3/2015, стр. 155–177.
- Колев Драган, „Геополитичка моћ: прилог одређењу појма“, *Цивитас: часопис за друштвена истраживања*, Факултет за правне и пословне студије „Др Лазар Вркатић“, Нови Сад, бр. 6/2013, стр. 227–251.
- Мијатовић Рогач Љиљана, „Порука у боци: изазови стратешког конципирања јавне и културне дипломатије Србије“, *Култура*, Завод за проучавање културног развика, Београд, бр. 139/2013, стр. 142–161.
- Манић Михајло, *Медији у глобалном друштву*, Факултет за дипломатију и безбедност, Београд, 2015.
- Мишчевић Тања, „Нови теоријски правци у изучавању међународних организација“, *Годишњак*, Факултет политичких наука, Београд, бр. 1/2007, стр. 341–363.
- Новак Стјепан, „Уводно о санкцијама Еуропске уније“, *Загребачка правна ревија*, год. 2, бр. 1/2013, стр. 61–73.
- Таловић Виолета, Милосављевић Слађан, „Могућа решења украјинске кризе“, *Српска политичка мисао*, Институт за политичке студије, Београд, бр. 2/2017, стр. 169–191.
- Уљаревић Далиборка, „Значај и улога толеранције у демократском друштву“, у колективној монографији: *21 прича о демократији* (прир. Далиборка Уљаревић), Центар за грађанско образовање, Подгорица, 2005, стр. 23–33.
- Шушњић Ђуро, „Препреке на путу разумевања, поверења и помирења“, у колективној монографији: *21 прича о демократији* (прир. Далиборка Уљаревић), Центар за грађанско образовање, Подгорица, 2005, стр. 9–13.
- Drezner W. Daniel, “Sanctions Sometimes Smart: Targeted Sanctions in Theory and Practice”, *International Studies Review*, Oxford Academic, No. 1 March 2011.

- Edwards-Levy Ariel, "Americans Want Trump To Keep Sanctions Against Russia", *HuffPost*, 01. 04. 2017, Internet, http://www.huffingtonpost.com/entry/trump-russia-sanctions-poll_us_586d736ee4b0c8575a771276, 13/08/2017
- Galtung Johan, "On the Effects of International Economic Sanctions: With Examples from the Case of Rhodesia", *World Politics*, Cambridge University Press, No. 3, Apr., 1967, стр. 378–416.
- Healy Teresa, Mark Neufeld, "Critical Reflection on a Discipline", *Bulletin of the Canadian Political Science Association*, The Canadian Political Science Association, Vol. 26, No. 1, May 1997, стр. 27–31.
- McAvoy E. Gregory, "Political Research Quarterly Stability and Change: The Time Varying Impact of Economic and Foreign Policy Evaluations on Presidential Approval", *Political Research Quarterly*, Sage Publications, No. 1 Mar., 2006.
- Pew Research Center, Internet, <http://www.pewresearch.org/fact-tank/2014/07/02/most-americans-think-the-u-s-is-great-but-fewer-say-its-the-greatest/>, 26/06/2017
- Whang Taehee, „Playing to the Home Crowd? Symbolic Use of Economic Sanctions in the United States“, *International Studies Quarterly*, JSTOR, No. 3 September 2011.

Misa Stojadinovic

**SANCTIONS AS THE INSTRUMENT OF
FOREIGN POLICY OF THE USA: THE CASE
OF RUSSIA**

Resume

International sanctions has always been an interesting field of research that is filled with numerous contradictory views. They are too often applied as the instrument of foreign policy without any significant attempt to understand possible consequences not only for the country against which they are applied but for the entire international community as well. International sanctions as the mean of coercion vary rarely give any result. The first part of this paper analysis international sanctions as an instrument

of foreign policy of the USA, and the second part deals with the international sanctions against Russia.

This paper also analyses consequences of international sanctions against Russia for the EU countries as well as their role in them. The author in this paper underlines that sanctions can be used for the punishment and coercion, but at the same time can be used as a way for increasing popularity of politicians, and as well the can be used as one of the way for showing power in geopolitical relations. However international sanctions rarely give desired results. If we want to solve problems at international level we must to establish political dialogue with mutual respect and appreciation. Unfortunately readiness for compromise seems to be lost in international relations.

Keywords: USA, Russia, EU, sanctions, international relations, democracy, foreign policy.

■
* Овај рад је примљен 28. августа 2017. године а прихваћен за штампу на састанку Редакције 4. септембра 2017. године.